

13 Ff i

263

DISSERTATIO MEDICA
IN AUGURALIS,
DE
ENTERITIDE.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

N.B.C. NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GEORGIUS HICKS,

BRITANNUS.

Prid. Id. Junii, hora locoque solitis.

Ο καιρός ὀξύς, ἢ δὲ πῶρα σφαλερὴ, ἢ δὲ κρίσις χαλεπή.
HIPPOCR.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXVIII.

VIRO PERITISSIMO

PENNEL HAWKINS,

CHIRURGO REGIO,

IN ARTE SUA OPIFERA

NATURALI INGENII DEXTERITATE;

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

OB INSIGNEM ERGA ME BENEVOLENTIAM,

GRATI ANIMI TESSERAM,

SACRAS VOLUI

GEORGIUS HICKS.

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

DISSERTATIO MEDICA

DE

ENTERITIDE.

EX variis ac innumeris quibus patent homines malis, unum, intestinorum scilicet inflammationem, de qua nunc sumus acturi, selegimus; quod, ob praecipitem ejus naturam, ob summos quibus stipatur dolores, ob larvatam denique sub qua non raro incedit formam, attentione medicorum neutiquam indignum putavimus. Prae aliis enim vero nostram attentionem vindicare videretur dira haec affectio, cum Patre nos orbavit dilectissimo, cui nil profuere naturae molimina, nil artis auxilia; vi autem morbi impar factus, eheu! tandem vivere desiit venerandus senex: Placide ejus conquiescant manes, quos in aeternum grata prosequemur memoria.

A

CUIVIS,

CUIVIS, intestinorum sedem, munera, magnum vasorum ac nervorum quibus instruuntur proventum, rite consideranti facile patebit, hocce malum, ni venienti occurratur morbo, nunquam posse magno vacare periculo, nunquam non grave medicis faceffere negotium.

QUOD ad ordinem hujusce dissertationis, ducem sequuti sumus Clarissimum SAUVAGES.

OPUS vero propositum jam aggredimur; in quo, Benevole Lector, si quidam irrepperint errores, quin eos benigno interpreteris animo, non est cur dubitemus.

CHARACTER.

SYMPTOMATA, quae Enteritidem adesse monstrant, sunt: Dolor abdominis acutus, urens, fixus, quem comitatur tensio perquam molesta, febris acuta, pulsus durus ac contractus, alvusque utplurimum constipata.

HISTORIA

HISTORIA.

Principia Proegumena.

PLETHORA. Vascularum plenitudinem et sanguinis exuberantiam huic malo, aeque ac aliis inflammatorii generis, homines obnoxios reddere, vix dubitandum; cum, in hujusmodi temperamentis, principium quodlibet procatacticum majorem solito tyrannidem exercere oporteat.

SENIUM. Senium etiam homines inflammationi intestinorum opportuniorem reddit; in aetate namque provectiore, vasa, quae perspirabile excernunt, fere omnino excaecantur, atque circuitus aequilibrium versus renes divergit: Inde fit, quod in hocce aevi spatio vasa abdominalia magis distenduntur, et idcirco admodum prona sunt ad hos motus inordinatos qui inflammationem inducunt, quandoque principia hujusce morbi procatactica

4 DE ENTERITIDE.

tartica suam symbolam eo conferunt.
“ In senibus,” inquit Celeber. HOFFMAN,
“ febres ardentes non facile transeunt in
“ meningum, sed potius in intestinorum,
“ inflammationem *.”

Principia Procatartica.

QUUM alia atque alia sint principia
quae enteritidi ansam praebere possint, ad
haec tria praecipue capita ea referre libet.

I. Externe applicata.

VULNERA intestinorum quibuscunque
modis extrinsecus illata, persaepe lethalia
esse, praecipue inflammatione ejusve se-
quelis, cuivis obvium.

FRIGUS corpori jam calenti subito ad
motum, frequentissime huic morbo origi-
nem praebet; nec mirum! Spasmodice e-
nim constringuntur omnia quae summum
corpus

* Tom. 4. page 369.

corpus perreptant vasa; exinde humores magna vi et copia in partes irruunt internas, earumque functiones plus minusve perturbant; adeo ut apud medicos in confesso maneat, plerasque viscerum inflammationes ex hoc solo provenire fonte. Annon huic unico principio tribuenda Celsissimi Principis praematura mors, quam nunc luget Britannia, diuque lugebit; nobilis ille Juvenis, saltando nimis calefactus, sub coelo frigido, dum ex Gallia in Italiam suum tenebat iter, pernoctavit; postero autem die, rigorem praecedentem excipiebant febris mali moris, et ventris dolores omni patientia majores. Quid plura? In horas ingravescibat malum ad cuncta artis praesidia rebelle; et brevi post tempore, viribus destitutus, extremum efflavit halitum. Aperto abdomine, viscera fere omnia, praesertim intestina, conspiciebantur phlogosi et sphacelo correpta.

2. *Ingesta Nocentia.*

Huc pertinent ea quae tubum intestinale seu mole obturant, seu acrimonia irritant; sub quacunque forma medicamenti, potus et cibi, aut etiam veneni, fuerint ingurgitata.

MEDICAMENTA. Haec ad diros generis humani morbos debellandos dedit Natura, excogitavit Ars: Sua autem quibusque propria ut plurimum sunt remedia; valentioribus igitur caute utendum; minus enim prudenter adhibita, veneni potius quam medicamenti vicem explent. In usu acriorum emeticorum et purgantium nunquam non magna opus est cautela, potissimum in quibusdam intestinorum malis, qualia sunt ileus, herniae, alvi constipatio, spasmodici dolores, qui ex levi irritatione in validam facessunt inflammationem. Ex hoc fortiorum medicaminum abusu saevissima non raro oriri pathemata, omnes uno ore fatentur medici.

POTUS

POTUS ET CIBI. Frigida, dum corpus aestuet, largo haustu epota, eundem fere, ac frigus externe sudanti corpori admotum, edit effectum. Haud semper facile et innocue transeunt quae forma cibi sunt ingesta, quamvis se bene habeant primae viae; aliquando enim mole sua cavum prorsus obturant, asperitudine ejus tunicas irritant, spasmos excitant dolorificos, ileum, volvulum, mortem denique ipsam, inducunt. Novimus puellam octodecim circiter annos natam, quae, paulo post prunorum officula improvide deglutita, ventris tormina incurrit atrocissima, febrem, tensionem epigastrii, aliaque enteritidis signa, arte incassum tentata, tridui spatio morte correptam esse: Secto cadavere, in apricum veniebat coecum, officula prunorum recondens, phlegmonodeum, et maculis nigris obsessum.

VENENA. Arsenicum, aliaque id genus assumpta, plerumque ventriculum inflammatione afficiunt: Si vero haec eadem,

8 DE ENTERITIDE.

dem, quomodocunque fiat, in inferiorem canalis sedem sat cito fuerint propulsa, non possunt non omni tempore pessimos hujusmodi accersere effectus.

3. *Morbi Praegressi.*

NONNULLI dantur intestinorum affectus, qui vel aegri incuria, vel medentis erroribus, vel ea demum qua saeviunt vi, in inflammationem abire solent. De his nunc ordine agendum.

ILEUS. Ex iliaca passione suam originem saepius ducere enteritidem, nemo practicus ibit inficias; cum in hac fere solum consistat summum iliaci morbi periculum, quam ad avertendam nil non movent prudentes medici. De ileo tractans sic loquitur Clar. HOFFMAN: "Est
" dolor intestinorum acutissimus facile in
" inflammationem transeuns *:" Et alibi,
" Quod attinet ad ipsam prognosin, spes
" salutis superest, quamdiu non adest
inflammatio;

* Tom. 4. part. 2. p. 285.

9

nia

† Et 293.

‡ Diseases of the army, page 154.

nia incarcerata defuncti, haec dicit: " In-
 " testinum facculo proximum ex rubore
 " nigricabat; illinc intestinum, superiora
 " versus, magnum ad tractum, ex rubro
 " ad lividum inclinabat; quicquid au-
 " tem inde ad ventriculum usque perti-
 " nebat, ob conferta plerisque in locis e-
 " videntia sanguifera vascula, plane ru-
 " bebat*." Clarissimi en quoque verba
 DE HAEN: " In corpore faeminae her-
 " nia demortuae, iterum observavimus
 " aequalem, densam, flavam crustam, fere
 " omnia inflammata intestina penitus
 " contexisse †.

INTUSSUSCEPTIO. Cadavera eorum
 qui huic malo succubuerunt scrutanti,
 inflammatio ut plurimum se prodit; an-
 non magis veritati consentaneum, ex
 invaginatione intestini inflammationem
 fobolescere, quam ex hac illam? In-
 ter extispicia defunctorum, causas ab
 earum

* De causis et sedibus morbor. tom. 2. pag. 50.

† Vol. 1. pag. 140.

earum sequelis rite distinguere, Oedipo fere interdum opus esset. Quae vero hac de re nuper tradidit eximius noster MONRO, referre libet: "An *intussusceptio* may "have irritation and inflammation for "its consequences; as when we disengage the gut in a dead body, we find "the colour of the gut altered, and the "coats thickened *".

SPASMODICAE INTESTINORUM CON-
STRICTIONES. Ex his inflammatio-
nem non raro progigni, quotidiana docet
observatio; hujusmodi enim doloribus
laborantes ad calida, et colica dicta, re-
media confugere solent, pessimo saepe cum
eventu; dum, constrictis spasmo partibus,
valida supervenit inflammatio quae bre-
vi miseros e medio tollit aegros: "Licet
"enim ab inflammatione morbus non
"duxerit originem, convulsionem tamen
"intestinorum, flatus creantem, inflamma-
"tionem

* In praelectionibus.

12. DE ENTERITIDE.

“tionem facile sequi posse, *” nos com-
monet Illust. VAN SWIETEN.

ALVIDIUTINA CONSTIPATIO. Haud
defunt, quibus, secunda etiam valetudine,
per decem pluresve dies occluditur alvus;
nimis autem diu protracta foecum reten-
tio, multa interdum post se trahit ma-
la. Inter haec frequens et primarium
est enteritis; quoniam ad stercus ejicien-
dum a nonnullis in usum vocantur dra-
stica purgantia, quae non modo non profunt,
verum etiam plerumque obfunt. Jure i-
gitur dicit HOFFMAN, “Culpandus hic
“communis et detestabilis practicorum
“error, qui, alvo pertinacius adstricta,
“unum post alterum purgans ingerunt,
“eoque malum non tantum exacerbant,
“verum etiam reddunt mortiferum †.”

DYSENTERIA. Praepostero et intem-
pestivo adstringentium usu, cohibita dy-
senteria in inflammationem intestinorum
transire

* Vol. 3. pag. 169.

† Tom. 4. part. 1. p. 543.

transire possit. Quod his testatur verbis
 Clar. FORDYCE. "When, in an inflam-
 "matory dysentery, the secretion is im-
 "prudently checked by astringents, this
 "kind of inflammation often arises *."

VERMES. In primis viis diu nidulans
 verminosa progenies, sensiles intestinorum
 tunicas rodendo et vellicando, easdem in-
 flammare possit, quum hac rosione etiam
 per inguina umbilicumve nonnunquam
 sibi parant exitum intimi hostes.

PODAGRA RETROCEDENS. Ex ma-
 teria podagrica, quocunque modo retro-
 pulsa, saepenumero ortum ducit enteritis,
 aliave intestinorum affectio: "Illud latens
 "morbofum in corpore, quod, ad extremos
 "artus delatum, exquisita illa podagrae
 "tormenta facit, si ex imprudenti mede-
 "la, vel effoeti corporis languore, ad so-
 "lita loca deponi impeditur, saepe in
 "visceribus abdominalibus horrendos
 "spasmos

* Formula, pag. 59.

14 DE ENTERITIDE.

“ spasmos excitat ; unde sic stringuntur
“ intestina, ut, in locis contractis, omni
“ effluxu et influxu liquidi vitalis impedi-
“ tis, subita et lethalis gangraena sequa-
“ tur, *” diserte notat Illust. VAN SWIE-
TEN.

SYMPTOMATA.

FEBRE modo praecedente, modo subsequente acuta, insurgit imi ventris dolor, primo tantum vagus, paulo post uni obnixe haerens puncto ; saepe comprimitur, aliquando autem laxatur, alvus ; arida nigrescit et hiulcat lingua ; sitis urget inexplebilis ; interanea vehemens exurit aestus ; duri, frequentes, ac contracti fiunt arteriarum pulsus ; ad tactum summe dolet tumida et renitens umbilici regio ; irrequiete corpus jactatur ; parces fluunt, penitusve supprimuntur, urinae ; instar canum morsus exquisite torquent dolores ; aegro nunc constat, nunc alienatur

* Vol. 3. pag. 162.

natur mens ; accedunt singultus, eructationes, ani valida constrictio, enormes ad vomendum conatus, contrarius intestinorum motus, et iliaca passio. Procedente morbo, in pejus ruunt omnia: Derepente cessant acerbissimi dolores, infidae induciae! quam maxime prosterunt vires ; facies tandem comparet Hippocratica ; livescunt labia ; frigent extrema ; gelidi erumpunt sudores ; pulsusprehenduntur debiles, celerrimi, ac intermittentes ; convelluntur artus ; obnubilatur visus ; haeret vox faucibus ; laxata quae ante fuit clausa alvo, inscie elabuntur nigrae dejectiones ; mors demum placida, ultima linea rerum.

HACCE sub forma, in propatulum venit et progreditur plerumque intestinorum inflammatio: Haud raro autem praecipua a nobis jam tradita enteritidis signa abesse, nec propterea minus periculosam adesse inflammationem, liquido ostendit istud anatomices lumen MORGAGNI ; cujus ipsius verba hanc ad rem
elegantèr

eleganter scripta proferre, haud abs re fore censemus.

* “ Quae omnia cum ita sint ; quan-
 “ do, cum aliis inflammatorum intestino-
 “ rum signis, vehementem dolorem et
 “ acutam febrem in aegrotantibus depre-
 “ hendes ; jure quidem meritoque credes
 “ rei medicae auctoribus, haec duo inter
 “ praecipuas notas magnae intestinorum
 “ inflammationis ponentibus. Nec ta-
 “ men, si quando alterum vel utrumque
 “ horum aut abesse, aut vix esse, invenies,
 “ continuo putabis aut nullam esse in-
 “ flammationem, aut levem, neque gan-
 “ graenam et sphacelum in eorum esse
 “ intestinis non posse, in quibus duo illa
 “ praecessisse non videris. Optandum
 “ fane fuisset, ut medici, cum signa hu-
 “ jus inflammationis, et consequentis ip-
 “ sam gangraenae, proposuerunt, hoc
 “ monitum non omitterent in morbo qui
 “ per fallaciam ejusmodi, nec raro, prae-
 “ ceps

* De causis et sedibus morborum, tom. 2. epist. 35.
 pag. 61.

" ceps ac repentinum affert exitium; nec
 " raro, inquam: Nam memini, cum ado-
 " lescentuli tibi supra descripti casum
 " mirabundus narrarem VALSALVAE
 " atque ALBERTINO, continuo utrum-
 " que confirmasse, non absimilia occurrif-
 " se sibi, nec semel. Quo tempore, cum
 " mihi inculcaret ALBERTINUS, vigilan-
 " dum et cavendum esse in doloribus in-
 " testinorum: Se enim, post leves dolores,
 " aut certe cum minime magnis, nulla
 " manifesta febre, nulla convulsione, nul-
 " lo vomitu, animo ac corpore fatis vi-
 " gentibus, de improvviso vidisse aegros
 " in praeceps ruere, et cito eripi ab laten-
 " te inflammatione, ex sphacelo nec opi-
 " nato intestinorum: Cum haec, inquam,
 " mihi inculcaret, quaesivi ex perattento
 " illo medico et diligentissimo observa-
 " tore, Quibus igitur ex signis proximum
 " intelligere periculum, et praenunciare
 " saltem possemus? Ille vero, ex pulsu, in-
 " quit, abdomine, facie. Pulsus enim
 " humilis, et debilis potius, et qui, si
 C " bene

18 DE ENTERITIDE.

“ bene attendas, tibi subobscure diffimilis
 “ fit: Abdomen autem tensum, et du-
 “ rum, et cum dolore quodam: Facies
 “ denique insoliti aliquid, sed in aliis a-
 “ liud, ostendens, ut interdum oculos
 “ quasi exterrefactos, aliàs livorem quen-
 “ dam circum labra, animadverterim.
 “ Haec, inquit, fere; nam aliquando lin-
 “ guam etiam adnotavi haud bene se ha-
 “ bentem, et quamdam sitim, mihi accidit,
 “ ut in ejusmodi casibus se observanda
 “ praeberint. Sic ille ingenue, ut solebat,
 “ quae requirebam, signa indicabat.”

HANCCE autem latentem adnotasse in-
 flammationem, et medicos ne illa decipe-
 rentur primum monuisse, Clarissimum
 SIMPSON, consentiunt VAN SWIETEN*,
 MORGAGNI †, et PRINGLE ‡.

OBITER hic notare expedit, intestina,
 pariter ac alia quae inflammantur viscera,
 in suppurationem vel schirrum abire posse.
 Hoc tamen perrarum est; quum, medica
 testante

* Vol. 1. p. 628.

† Loco citato, p. 62.

‡ p. 160.

testante historia, longe frequentior enteritidis sequela sit resolutio aut gangraena.

Sectiones Cadaverum.

CADAVERA hoc morbo denatorum, cultro anatomico subiecta, multiplicem intestinorum labem exhibent. Inciso abdomine et diducto, tetram mephitin interdum spirant interanea *; quae, ut plurimum, flava et gelatinosa, mucum concretum referente, crusta conteguntur †; in conspectum venit major minorve tubi alimentarii portio inflammata, gangraenave tacta; quae hanc superat tubi pars plerumque aëre concluso ultra modum turgēt: Tunicae intestini inflammati reperiuntur praeter naturam condensatae ‡; minima earum vascula a remorante sanguine quandoque ita rubent, ut si arte cera fuisset injecta **: Hinc illinc maculae lividae

* Hildanus chirurg. obs. cent. 1. No. 61. p. 49.

† De Haen loco citato. ‡ Pringle, p. 246.

** Morgagni epist. 35. p. 59. No. 10.

lividae et nigricantes obviae fiunt *; per totum canalis tractum diversa corpora extranea, quae casu confiliove fuere deglutita, se visenda praebent; aliquando in apicum sistitur stupenda excrementorum moles, crassiora intestina ad crepaturam fere distendens †; tenuia in se involuta, et arcte, quasi a circumducto filo, constricta inveniuntur; haud raro quae pars coli natura sub ventriculo a dextris ad sinistra transversum tenet iter, se offert a sede sua dimotam et infra umbilicum dilapsam ‡; ut de herniis, de intussusceptionibus, aliisque variis intestinorum vitiis, fileamus.

D I A G N O S I S.

GENUINOS morborum, qui multa cum aliis communia habent symptomata, characteres accurate stabilire, haud parum artis Apollineae interest; vix igitur pro dignitate sua fatis laudari possit Clar. SAU-

VAGES,

* Morgagni passim.
p. 290.

† Hoffman, tom. 4. part 2.

‡ Morgagni epist. 34. p. 44. No. 2.

VAGES, qui pathognomicas morborum notas summa cura perquisivit et depinxit. Prout haec illave pars intestini coli afficitur, alias abdominis et thoracis inflammationes mentitur enteritis; nec tanti refert hasce inter affectiones diagnosis ad amussim facta, cum eandam fere poscant singulae medelam: Quibusdam vero affectionibus patent intestina, quae, ut rite ex inflammatione dignoscantur, sedulo nitendum: Illis quoniam minime, ac huic, eadem conveniunt remedia; et falsi hac in re judicii poenas saepe luunt aegrotantes.

MORBI, qui ab enteritide non satis facile discernuntur, probe autem discerni debent, hi sunt;

GASTRITIS. Dolor epigastrii ardens, summa anxietas, singultus indefinenter vexans, vomitionis et doloris ad omnia etiam lenissima assumpta exacerbatio, pulsus inaequalis, saliva in os eructans, et hydrophobia, solum laborare ventriculum, clarissime ostendunt.

HEPATITIS.

HEPATITIS. Si colon, ubi dextro subjicitur hepati, fuerit inflammatum, hepatidem aemulari affolet; quod factum se plus vice simplici vidisse Clarissimus testatur CULLEN. Dextri vero hypochondrii dolor ad scapulas pertingens, pallida seu icterica facies, dyspnoea, tussis sicca, molliores pulsus, difficilis in latus sinistrum decubitus, hepar, non colon, inflammari certas praebent notas.

NEPHRITIS VERA. In ancipiti nonnunquam haec versatur diagnosi: Longe alia autem sunt nephritidis verae et enteritidis symptomata; ab hac illam distinguunt sequentia: Dolor acutus in regione renum, frequentes ructus, bilis vomitus; crebra urinae cupiditas magnaue difficultas, excretum aquae simile; solutior alvus, et quae facilius obediat clysmatibus.

NEPHRITIS CALCULOSA. Lumborum dolor subinde recurrens, motu corporis exacerbatus; febris haud nisi post cruciatus

cruciatus diu toleratos, accedens; cruris ab eodem latere stupor, testisque retractio; urina cruenta et fabulosa; non ambiguum dant discrimen.

PLEURITIS. Facile internoscuntur pleuritis et intestinorum inflammatio; sub illa adfunt lateris dolor in inspiratu valde auctus, pulsus pleni, molesta tussis; sub hac autem, medii ut plurimum abdominis dolor, minime in inspiratu auctus, minus pleni arteriarum ictus, tussis nulla.

COLICI DOLORES. Hoc nomine ab incautis insigniuntur quicunque abdominis dolores, tanquam qui a spasmo flatu non potuissent non omni tempore oriri; et remediis tractantur calidis, haud sine magno saepe aegrotantium damno. Atqui, inflammationem nec adesse, nec imminere, abunde quae sequuntur evincunt signa: Dolores per totum imi ventris ambitum vagantes, nunquam diu uni haerentes parti, per intervalla redeuntes; nulla vel levis excandescens febris; pulsus molles

molles et naturaliter fere ordinati; per superiora aut inferiora emissi cum levamine flatus; abdomen inaequaliter tumens, ad tactum minime dolens.

ILEUS. Nonnullos apud medicos pro uno eodemque morbo habentur ileus et enteritis; inique vero, ut opinor. In priore, motus intestinorum peristalticus, naturaliter deorsum tendens, in contrarium vertitur, cui nulla ut plurimum inflammationis se adjungunt signa; et vicissim in posteriore, intestina inflammantur absque minima eorum motus inversione: "Ex tensione," inquit SAUVAGES, "phlegmonodea tactum non tolerante, "summe dolorifica, cum pyrexia acuta, "distinguitur ab ileo, dysenteria, colica, "quarum species etiam plures inflammatoriae sunt; sed in quibus symptomata "generi propria praedominantur *." Veruntamen haud dissimulandum, quod interdum alter in alterum faceffat morbum, vel

* Vol. 2. p. 463.

vel uterque simul suam in eundem aegrum exerceat tyrannidem.

C A U S A.

QUAM aliae inflammationes, eandem agnoscit causam enteritis; hîc autem multum inter se discrepant celebres in arte viri, nec nobis has datur dirimere lites: Haud multum hallucinati fuere medici, qui impetum sanguinis, cum vasorum spasmo ac irritatione conjunctum, vi, quam par est, majori in partem affectam ruentis, causam inflammationis fuisse putarunt; id enim clare ostendunt ea quae huncce affectum comitantur.

P R O G N O S I S.

EXPERIENTIA teste, incertum et periculi plenum dat praesagium, ex quocunque provenisset fonte, intestinorum inflammatio. "Pars nulla," inquit MOR-

D

GAGNI,

GAGNI *, “ fortasse facilius et citius
 “ quam intestina, nihil ejusmodi suspi-
 “ cante medico, abit in gangraenam, et
 “ nigra fit.” Nonnulla igitur quae mi-
 nime fallunt futurae salutis mortisve in-
 dicia, breviter attingere conabimur.

Boni Ominis Signa.

SI, medela tempestive inita, dolores
 antea fixi ex parte in partem migrant,
 sensim sensimque cessant; venter detume-
 scens ad tactum minus dolet; clysmatibus
 respondet alvus; copiose fluunt urinae;
 sudore calido lenique totum humescit
 corpus; facile sedatur fitis; bene se habent
 lingua, vultus; molles, pleni, et aequales
 micant pulsus; omnia denique meliora
 fiunt; rem in vado esse judicamus.

Mali Ominis Signa.

VENTRIS tormina quae uno praecipue
 saeviunt loco; abdomen tensum, tactum-
 que

* Tom. 2. epist. 35. p. 58. No. 5.

que refugiens; urinarum difficultas; alvus pertinaciter clausa; crebrae vomitiones; fitis quae non extinguitur; linguae ariditas; internorum aestus; cum pulsu parvo, duro, ac contracto; nil boni spondent, nec levem imminentis incutiunt metum gangraenae. Subita dolorum remissio; magna abdominis inflatio; facies Hippocratica; singultus; nigrescens lingua; extremorum frigus; gelidi sudores; virium lapsus; urinarum suppressio; tendinum subsultus; mensemota; pulsus debiles, intermittentes, aut qui vix percipi possint; nigrae denique et foetentes alvi excretiones; instantem denunciant mortem.

MALI quoque inter ominis signa, etiam si a plurimis minime suspecta habeantur, recenset MORGAGNI: "Pulsus humilem, et qui, si bene attendamus, sibi subobscurè dissimilis fit; abdomen durum, tensum, et cum dolore quodam; faciem quae minime placet, vel aliquid insoliti, ut oculos exterefactos, livorem circum labra, ostendit." Et alibi, "Inter
" pessima

“ pessima autem signa,” inquit sagax ille
 vir, “ et proximam mortem indicantia,
 “ jure meritoque reponimus nigras dejec-
 “ tiones, cum dolorum cessatione conjunc-
 “ tas.” Quod ad gangraenam spectat, haec
 prudenter monet: “ Cave tamen vicissim
 “ credas, in quibus sphacelus intestino-
 “ rum fit, in iis semper dolores cessare,
 “ edoctus adolescentuli historia, qui cum
 “ ultimas quindecim vitae horas ob im-
 “ mane dolorum tormentum jugiter cla-
 “ mare coactus esset; tamen intestinorum
 “ partem multo maximam tam nigram
 “ habuit, quam qui nigerrimam *.”

RATIO MEDENDI.

Ex supradictis luce clarius patet, hu-
 jusce morbi medelam quam maxime pro-
 perandam; omnia quae ratio et usus do-
 cuerunt prodesse posse remedia simul et
 semel in usum sunt vocanda. Aptè itaque
 dicit MORGAGNI, “ Scilicet, hujus morbi
 “ cursus

* Ibidem, p. 63. et 62.

“ curfus saepenumero opinione celerior est,
 “ ut si horas ſpectes, incipere tum etiam
 “ cenſeas, cum, ſumma jam illata noxa,
 “ ad finem properat exitialem: Itaque ſi
 “ quo in alio, in hoc certe morbo, ve-
 “ rum eſt illud Hippocraticum, Occaſio
 “ praeceps *.” In curatione enteritidis
 bina medendi conſilia veniunt adimplen-
 da.

I. VASORUM conſtrictionem, et ſan-
 guinis impetum, qui in omni inflamma-
 tione obtinent, tollere.

II. SYMPTOMATA urgentia levare.

PRIMO inſerviunt conſilio quae ſequun-
 tur remedia :

*Sanguinis Miſſiones, cum generales, tum to-
 picae.*

IN his cardo curae vertitur; haec
 ſacra, dum procellae ſaeviunt, ancho-
 ra; praetermiſſo enim ſeriuſve adhi-
 bito hoc principe remedio, vana ut-
 plurimum et inania evadunt reliqua
 artis

* Ibidem, p. 57. No. 3.

artis auxilia; hinc sententiam ARETAEI tantopere collaudat Illust. VAN SWIETEN: "Verum optime ARETAEUS
 "in curatione hujus morbi dixit, nullum
 "remedium adhibendum esse, nisi quod
 "robore et celeritate auxilii tanto morbo
 "adaequatum est; unde jubet, venam
 "in cubito aperiendam esse lato vulnere,
 "ut multus subito sanguis exeat; ad
 "animi etiam deliquium usque *." Nul-
 la fortasse datur interna inflammatio,
 pleuritide vix excepta, quae crebriorem
 largioremve postulat sanguinis missionem.
 Caveant incauti, ne illos decipiant parvi
 et quasi humiles pulsus, ad quos si at-
 tente advertant animum, una explora-
 buntur duri, contracti, ac digitum pre-
 mentem tensae instar chordae ferientes;
 hoc quoniam rerum statu nunquam non
 proficuè secantur venae, unde minuitur
 acerbitas dolorum, reficiuntur vires,
 molliores dant arteriae ictus. Pro ra-
 tione igitur virium et symptomatum san-
 guinis

* Vol. 3. pag. 174.

guinis detractiones audacter repeti jubet peritissimus PRINGLE *. " Having had " reasons to deviate from Sydenham's " practice, I have followed the more an- " cient one of bleeding largely and often, " as long as the violence of the symp- " toms remained, or whilst the strength " permitted. If, after the first bleeding, " the patient was not sensibly relieved in " a few hours, the vein was opened a " second time." Eadem praecipit Clar. TISSOT, " La seule façon de la guerir, " c'est, imo, de faire une très grande " saignée du bras; elle diminue presque " sur le champ la ferocité des douleurs, " et elle calme les vomissemens; elle rend " d'ailleurs les autres remedes beaucoup " plus efficaces: Souvent il la faut reite- " rer deux heures apres †." Nec propria refragatur experientia; haud enim ita pridem, ad quendam hoc morbo graviter decumbentem accitus, graviter inquam, quum

* Diseases of the army, pag. 155.

† Avis au peuple, tom. 1. pag. 250.

quum male se habuerint facies, abdomen, pulsus, venam bidui spatio ad quartam usque vicem felicissimo cum eventu aperui, et tanto ex discrimine evasit aeger. Dummodo igitur finant vires, simulque persistent vel renoventur symptomata, iterandae sunt sanguinis missiones. Monitos autem, nec immerito, voluit medicos laudatus MORGAGNI, ne nimis sero in subsidium trahatur valentissimum hocce remedium: “ Longe
 “ enim aliud est antequam fiat inflammatio,
 “ aut etiam dum fieri incipit, venam
 “ secare; aliud, cum facta est, et vires
 “ languent, et omnia in praeceps feruntur,
 “ subire; ut CELSI verbis rem eloquar,
 “ speciem ejus ut occisi, quem fors
 “ ipsius interemerit *.” Et paulo post nonnullis hujus mali allatis exemplis, quibus sanguinis detractio serius instituta nocuisset, nedum prodesset, haec asserit dignissimus vir: “ Non adversus utilissimum,
 “ si tempestive utaris, auxilium, sanguinis
 “ missionem

* Loco citato.

“ missionem haec scribo ; sed quid cito
 “ accidere, vel post hanc in morbis ejus-
 “ modi possit, ubi praevaleant convul-
 “ siones violentissimae, admoneo, ut et
 “ scias ipse, et ante docere alios queas,
 “ non esse temere magnum auxilium cul-
 “ pandum, si forte ejus usum continuo
 “ exitus infelix consequatur *”.

HAEC haecenus de generali sanguinis
 missione: Quod ad topicam, si debilis
 haereat aeger, si magna jam copia ex sy-
 stemate missus fuerit sanguis, nec adhuc
 evanescant vel minuantur dolores, haud
 absque fructu regioni umbilicali admo-
 verentur cucurbitulae cruentae. Nun-
 quid non ad illam intestinorum occultam
 inflammationem a MORGAGNI memora-
 tam, praecipue quadraret haec sanguinem
 educendi via? Verisimile videtur; expe-
 rientia tamen sola hac in re aliquid certi
 statuere possit.

E

Regimen

* Ibidem, pag. 58.

Regimen Antiphlogisticum.

Ex natura et fede hujus mali rite perpenſis, ſponte patet quam exactam tenere debeat aeger diaetam; ſiquidem omnia ingeſta motu inteſtinorum vermiculari ad locum inflammatum appelluntur. De curatione tractans, haec habet BOERHAAVE: “ Atque interim caute cavendo ab omni
 “ acri impetum augente, calefaciente, po-
 “ tu, cibo, medicamento, motu, animi af-
 “ fectu *.” Pro potu autem, aqua pulli, hordeacea; pro cibo, cremores hordei, oryzae, avenae, et id genus ſorbilia, ſumantur; nec tantum dum premit morbus, verum etiam per aliquot dies poſt morbum depulſum, ad hanc praefcriptam victus rationem vivat aeger: “ Licet
 “ per illa,” inquit Illuſt. BOERHAAVII interpres, “ quae haecenus tradita fuerunt,
 “ dolor ceſſaverit, febrisque remiſerit;
 “ tamen debemus cogitare, partem il-
 “ lam

* Aphor. ſect. 964. No. 5.

“ lam intestinorum ubi morbus haesit,
 “ diu adhuc retinere talem sensibilita-
 “ tem, ut facillime denuo dolor, spasmus,
 “ inflammatio, recrudesce possint, si vel
 “ levis irritatio accesserit ab ingestis, vel
 “ acrioribus, vel difficilioris digestio-
 “ nis *.”

Sudorifica.

QUAE blandum movent sudorem me-
 dicamenta, cum sanguinis circuitum per
 totum corpus reddunt aequalem, haud
 inanem aliquando ludunt operam. Haec
 inter eminent antimonialia refracta dosi,
 adeo ut nauseam moveant assumpta; vi
 quippe commercii, quod cum summa
 cute habet ventriculus spasmos illam
 tenentes solvunt, et exinde sanguinis su-
 perpondium ab interioribus in exteriora
 deducunt; quod in curatione internarum
 inflammationum saepe saepius feliciter ces-
 sisse, nemini non notum. Diluentes et
 tepidae

* Vol. 3. pag. 182.

tepidae potiones largius haustae, vasa quoque perspirabile excernentia, leniter relaxant; atque insuper, salutarem hunc simul exferunt effectum, ut aestus febrilis minuatur, sitisque molesta ex parte sedetur: Quodnam genus potionum hîc maxime fit idoneum, jam supra, dum de regimine agebatur, monstravimus.

Vesicatoria.

PLURIMUM haec prodesse quibuscunque topicis inflammationibus, quotidiana confirmat practicum observatio, cui nil derogant ineptae quorundam, de modo quo operantur vesicantia, theoriae: Quae non inutilem huic morbo praestare opem, bene depletis prius vasis, testatur celeberrimus PRINGLE. “Immediately after a
“second bleeding, a blister (as large as
“the palm of the hand with the fingers)
“was applied over that part of the belly which was most affected. As I have
“oftener than once known the patient
“relieved

"relieved in his bowels, as soon as he
 "felt the burning of his skin, and at
 "the same time have stools by a purge
 "or clyster, which had not operated be-
 "fore, we have reason to believe, that the
 "blister acts as an antispasmodic, and
 "not as an evacuant *." Cui assentit
 his verbis praeclarus noster GREGORY:
 "Blisters lessen the inflammation, also
 "remove the spasms, and tend by that
 "effect to relieve the constipated belly †."

Cucurbitae sine ferro.

Huic quoque consilio nonnunquam
 accommodantur cucurbitae incruentae,
 quae abdomini admotae, dum humorum
 copiam et impetum ab internis partibus
 avertunt, in externas derivant, salutife-
 ros edunt effectus: Haud absque ratione
 igitur eas commendat Clar. FORDYCE:
 "Some degree of inflammation of the
 "skin

* Diseases of the army, pag. 155.

† In praelectionibus.

38 DE ENTERITIDE.

"skin of the belly has been raised by
"cupping-glasses with benefit *."

II. *Symptomata urgentia levare.*

UT recte perficiatur hoc consilium, ante omnia prudentis erit medici ducere alvum, et compescere dolores. Alvus ducitur per

Cathartica leniora.

ASTRICTIORI alvo nunquam non admodum hoc exacerbatur malum; quinimo ex hoc solo, uti supra jam innuimus, principio ortum suum saepe ducit enteritis. Ut eliminentur autem scybala, et alvus fiat libera, (maximi quod est momenti), leniora tantum, et quae mitissimo gaudent stimulo, conveniunt cathartica; cujusmodi sunt Elect. lenitiv. Flor. sulphur. Sales neutri, &c. Quid vero de purgantium usu in hoc morbo peritissimus dicit

* Formula, pag. 60.

dicit PRINGLE audiamus *. " Next to
 " bleeding, the principal part of the cure
 " depends upon opening the body; which
 " formerly I attempted by clysters, and
 " by giving every hour a pill of aloes,
 " soap, and calomel; but afterwards I
 " changed that practice for the more le-
 " nient medicines. In this intention, I
 " have given, every hour, the bigness of
 " a nutmeg of an electuary, compounded
 " of half an ounce of the electarium le-
 " nitivum, two drachms of the flowers
 " of sulphur, and one drachm of the
 " cream of tartar, with some syrup. But
 " of late, I have kept more to the use of the
 " sal catharticum amarum recommend-
 " ed to me by Dr HEBERDEN, who had
 " had several proofs of its good effects,
 " in small, but repeated doses. Two
 " ounces of this salt being therefore dis-
 " solved in a pint of water, I give two
 " spoonfuls every half hour; or one
 " spoonful at shorter intervals, as long as
 " the

* Ibidem, pag. 156.

40 DE ENTERITIDE.

“ the patient’s stomach will bear it, or
 “ till he has had two motions. Though
 “ this medicine has a disagreeable taste;
 “ yet, as Dr HEBERDEN remarked, the sto-
 “ mach will often retain it, when more
 “ grateful liquors are rejected: A circum-
 “ stance which might incline one to be-
 “ lieve, what has been said of other neu-
 “ tral salts, that they possess some de-
 “ gree of a sedative, as well as a laxative
 “ quality.”

Enemata Emollientia.

SUMMI pariter pretii sunt clysmata lax-
 antia, quae haud tantum solutam conser-
 vant alvum; verum etiam, dum interni
 vicem explent balnei, totum intestinorum
 tractum fovent et mulcent: “ Frequenter
 “ autem,” affirmat VAN SWIETEN, “ haec
 “ repeti possunt, imo debent, ut leniatur
 “ acerbus ille dolor, et laxentur spasmus
 “ constrictae partes *.” Eadem fere Clar.

HOFFMAN;

HOFFMAN: " Haec tamen circa usum
 " clysterum addenda observatio, ut bi-
 " horio fere quovis, si necessitas urgeat,
 " injiciantur, et paulo diutius retinean-
 " tur *." Si vero, ut quandoque fit, mi-
 nime respondeat alvus pertinacissime clau-
 sa, vel tanta sit ani constrictio ut clysteris
 tubulum admittere nequeat; balneo va-
 poris, dum fellae perforatae infidet ae-
 ger, constrictus foveatur anus; et subinde,
 subtilissimi ope syphonis, infundatur ol.
 olivarum tepefactum, ad uncias quatuor;
 cujus praesidio, facilius posthac ad seces-
 sum stimulant ventrem clysmata commu-
 nia.

DOLORES compescuntur per

Anodyna.

OPIATIS prudenter adhibitis suae sunt
 laudes; quippe quod dolores, hoc saepe in
 malo vix tolerandos, potentissime conso-
 piunt: Nulla tamen morbi periodo ad
 haec confugere licet, dum adhuc viget in-
 flammatio, alvusque manet occlusa. Hoc
 posuit in praxi monitum Celeb. HOFF-

F

MAN:

MAN: "Praemissa, si vasorum plenitudo
"urget, venaesectione, laxata etiam cly-
"steribus admixtis alvo, si atrox dolor ce-
"dere nolit, optimo consilio, sine omni
"metu, anodynum ex opio profuit, quo
"tormina conquiescunt, et spasmi ac su-
"dor sequitur*." Quod confirmat Illust.

VAN SWIETEN: "Verum haec non
"conveniunt, nisi prius sanguinis missio
"et clysmata adhibita fuerint, ut inflam-
"mationis augmentum impediatur: Secus
"enim contingere posset, ut, per opiata
"sopito doloris sensu, causa doloris, in-
"flammatio nempe, destrueret, gangrae-
"na nata, partem affectam†." Ab opia-
tis autem prorsus abstinendum, si vi-
rium prostratio, et quae alia praesentem
sphacelum denotant signa adsint, ne ino-
pinatum doloris lenimen exhibito adscri-
batur remedio, uti et mors brevi sequens,
cum magna medici infamia. De opii usu
notandum restat, quod, praemissi unàve
assumpti beneficio opii, lenia non raro
purgantia

* Loco citato.

† Loco citato.

purgantia certius et citius suos praestent effectus; tunc enim, spasms solutis, non ita pertinaciter cathartorum vim eludit alvus.

Topice Applicata.

IN hunc scopum alia aliis arrident remedia loco affecto applicata: Inter usitata recensentur, fomenta, cataplasmata ex mica panis et lacte parata, vesicae decoctis emollientibus repletae, linimenta ex oleo et camphora confecta, et infinita similia. Non desunt qui pellem vel omentum recens mactati animalis admoveri, vel catulum viventem nudo ventri diu accumbere jubent; nec forsan penitus haec floccifacienda: Quandoque autem pondere et asperitate horum increpant morbus et dolores, cum saepe tanta et tam dolorifica adsit abdominis distentio, ut nec tactum manus paulo validiorem ferre possit aeger.

Balneum

Balneum Tepidum.

CÆTERIS vero omnibus quae exterius admoventur auxiliis palmam praeripit balneum temperate calidum; vi enim qua pollet laxante, spasticas intestinorum constrictiones solvit, et exquisita placat ventris tormina. Nullo non tempore, prius celebratis debitis sanguinis missionibus, tutissimum et efficax praestat remedium, quod semel et iterum nobis contigit vidisse. Quanti hocce facit remedium in curatione enteritidis Clar. PRINGLE, haec ejus docent verba: "This was my
" common method in the hospital; and if
" since that time I have made less use of
" blisters, it is not from having seen bad
" consequences from them, but from
" finding in private practice a greater re-
" luctance in the patient to have them
" on a part where they are not com-
" monly applied; and also, from their
" somewhat interfering with the warm
" bath,

“ bath, which, though a material article
 “ in the cure, was generally wanting in
 “ the hospitals of the army *.” Multus
 quoque in laudanda hac balnei virtute
 est Clar. TISSOT : “ Si le mal s’opiniâtre,
 “ on met le malade dans un bain d’eau
 “ tiède, dont j’ai vu les plus grands ef-
 “ fets †.” Cavendum autem ne nimis
 diu inter balnea detineatur aegrotans, nec
 calor aquae sani corporis calorem tran-
 scendat ; aliter, stimuli munia obeunte
 balneo, in pejus rueret malum.

* Diseases of the army, p. 155.

† Avis au peuple, tom. 1. p. 250.

F I N I S.

